

Ensenyar sobre un mestre

Isidre Crespo,
Professor de valencià jubilat

Personalment, canviaré una escola com Déu mana per totes les percalines oficials i per l'orfeó administratiu. El valencià a l'escola, el valencià al carrer, el valencià en els tràmits polítics: en la vida de cada dia.

JOAN FUSTER. *El Temps*, "Anys i anys" núm. 27, 24-XII-1984

Ensenyar Fuster significa molt més que ensenyar la seua obra: Fuster va ser un gran pensador, però també un home d'acció, d'una acció compromesa amb les seues idees. Difícilment podrem acostar els nostres alumnes a l'obra de l'escriptor de Sueca sense donar-los a conèixer un mínim de la seua figura. Joan Fuster se'ns va fer tan important perquè va *actuar* —i no sols escriure— d'una manera molt compromesa amb el seu —el nostre— país, en un moment enormement significatiu de la nostra història recent. Justament quan fou arribada l'avinentsa de reconstruir-la. Ell s'hi va implicar de ple, amb la ploma i amb una participació ben activa i ben variada: converses, reunions, manifestacions públiques (la del 25 d'abril de 1982, a la plaça de Bous de Castelló de la Plana n'és l'exemple més visible), escrits (articles i llibres). Abundant documentació biogràfica en teniu en *Joan Fuster des de Sueca, setanta anys de vida i obra* (1998).

Algunes d'aquestes actuacions li les hem de mostrar a l'alumnat, per menut que siga. Com altres de més grosses, que va haver de patir, posem per cas l'atemptat de 1981. Ells i elles han de conèixer la nostra història recent, han de saber que no ens ha sigut fàcil poder ensenyar valencià, que molts s'hi van oposar. La història concreta de l'Escola de Barx és, a gosades, il·lustrativa: que una inspectora prohibí que fins i tot fora de classe mestres i alumnes

Joan Fuster se'ns va fer tan important perquè va actuar -i no sols escriure- d'una manera molt compromesa amb el seu -el nostre- país, en un un moment enormement significatiu de la nostra història recent

Els i elles han de
conèixer la nostra
història recent, han
de saber que no
ens ha sigut fàcil
poder ensenyar
valencià, que molts
s'hi van oposar

usaren el valencià. Bona ocasió per escoltar la cançó de Raimon: A escola et robaven la memòria. Feien mentida del present. La vida es quedava a la porta. Es veu que en aquest país La pluja no sap ploure . I que aquesta sequera feia segles que durava. Tant com els lladres entraven per Almansa . Ai! les dites populars, tan breus com clares. Fuster mateix (*Notes d'un desficiós*, 2017, p. 189) va dir que el text de la inspectora era indecent i contrari a la nostra més elemental dignitat de poble, i antidemocràtic .

Que li ho pregunten al Tio Canya; ell sabia molt bé quant que li costà recuperar les claus de casa; si ni tan sols les podia demanar, si no ho feia en llengua de forasters . Per sort, els i les mestres actuals disposeu de bons materials sobre els temps aquells, que no s'han esborrat del tot. I una vegada posats al dia, a ensenyar-los qui va ser Joan Fuster, què va fer i què va escriure! Tenim un munt de coses nostres i ben properes; *El pas de l'any* (amb dibuixos de M. Baixauli), pels voltants de l'Albufera de València, oferint-los alguns aforismes —de tants que n'hi ha per triar—, com ara Els llibres no supleixen la vida, però la vida tampoc no supleix els llibres , o En el temps de la cibernètica, l'important és saber parar una màquina . Assaonant les sessions amb fragments biogràfics —pouats d'*Esta es mi tierra*, escoltats en la seua veu—, per passar, a poc a poc, als escrits més d'història com ara *Nosaltres els valencians* o altres de preocupació lingüística (troables en *Escrits sobre la llengua*, 1994), a mesura que vagen avançant de curs escolar.

No fa molt treballàvem en un IES una historieta muda, el tema de la qual era el mateix que l'article L'exorcisme — de *Sagitari*— per reflexionar sobre l'ús de la televisió. Molts articles breus —com ara els de *Notes d'un desficiós*— ens hi poden servir, n'hi ha de temes ben variats.

El
pas
de
l'any

No hi serien sobreres les auques, que també n'hi ha. I aspirar a fer-ne de pròpies. Sense descartar els treballs amb la fotografia (n'hi ha un munt); imatge i paraula són ingredients ben actuals. Ara em venen a la memòria els treballs tan bonics i originals sobre els aforismes, emprats com a material publicitari, cosa que facilitaria sucosos debats a classe.

Entre els més majors ja s'hi poden veure textos a imitació dels de Fuster —més llargs o més curts, tant fa—. Sovint invite el meu alumnat a comentar aforismes, a partir d'uns quants que els propose. N'han eixit escrits de tota mena, si bé hi predomina la reflexió (breus assaigs?). En algun cas, hi han sorgit poemes gens menyspreables, provocats per un aforisme tan actual com el tema que porten entre mans: Estima, però no tant. Alguns treballs contenen l'aforisme, el comentari i, pel mig, alguna imatge sorprenent, bé de factura pròpia, bé de collita pública.

I sempre com a element didàctic previ, “el coneixement que l'ensenyant tinga de l'escriptor i l'entusiasme que hi aporte, peces clau per endinsar l'alumnat en l'obra de Joan Fuster”. Així ho proclamava el Col·lectiu de Mestres de la Safor, en l'All-i-oli extra del curs 93-94, dedicada al mestre de Sueca.

Alguns mestres així ho vam fer en les diverses propostes didàctiques que teniu al vostre abast en el núm. 405 de la revista *Escola Catalana* (desembre de 1993). Sobre el text narratiu infantil *Abans que el sol no creme*, amb bona cosa d'activitats adequades a l'edat. Per als alumnes d'ESO, hi ha un exhaustiu treball amb objectius i continguts en consonància amb els respectius del nivell educatiu, en Joan Fuster a l'ESO: *La literatura que fa pensar*. Així mateix hi teniu una unitat didàctica sobre poesia, a partir del famós poema *Criatura dolcíssima*. Hi trobareu també *Una aproximació a l'obra de Joan Fuster*, des d'una experiència de treball a classe sobre l'antologia *Raons i paraules* (1993). Finalment, amb Joan Fuster, mestre aforismaire: *L'aforisme, de mare didàctica i pare raonable*, podreu veure com un professor engrescava els seus alumnes de batxillerat, durant tot un curs, amb tants aforismes com Joan Fuster ens deixà en testament.

Tot plegat una bona manera —creiem— d'acostar els nostres joves a Joan Fuster, als seus papers, a la seua trajectòria vital. Paga la pena que ho intenteu. I tots contents: l'alumnat, vosaltres i l'homenatjat centenari.

MATERIALS:

ESCOLA CATALANA, núm.405, desembre 2003.

All-i-oli. Quaderns de l'ensenyament del País Valencià. Extra, Curs 93-94. ■